

Letnik III.

Št. 25.

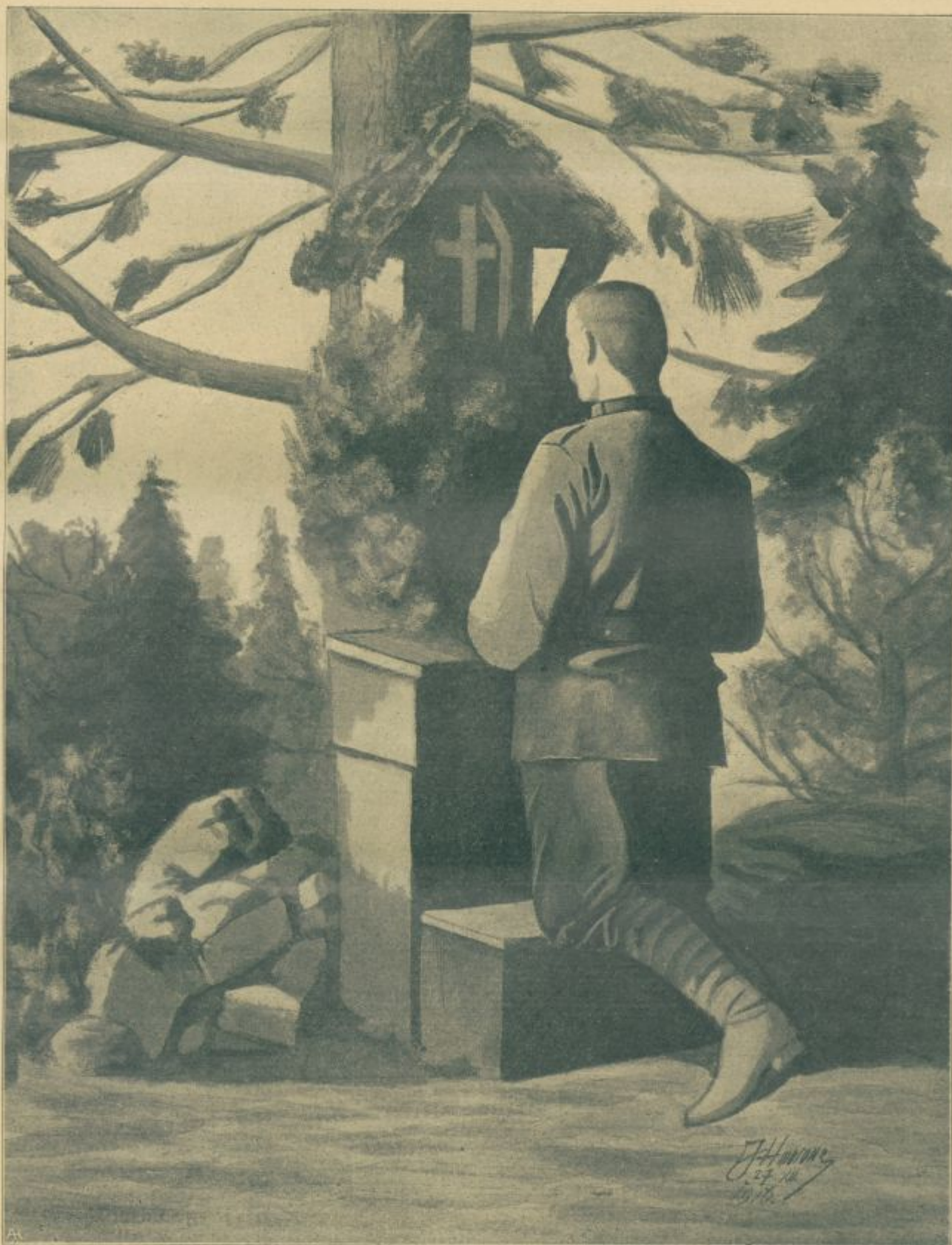
Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvo.

Izhaja ob četrtnih

22. februarja 1917

Vojak s svojim Bogom.

Vojaški telefon & Odbit vogel zvonika & Jdriske pletilke slamnatih čevljev & Minister Spitzmüller & Portugalski revolucionarci & Vladikavkaz & Plovdiv & General Nivelle

V gorovju.

I. M.

nšli so dalje, vedno dalje v gorovje. Vedno bolj strme in divje stene so se dvigale kvišku. In če si mislil, da si že preplezal višino, se je vzdignila na mah pred teboj zopet nova velikanska skalna stena in je rasla kvišku proti nebu. Senčnati gozd je že ostal spodaj, kot mehak zelen plašč je ležal razgrnjen daleč pod njimi. Le še nizko, skrivljeno drevje se je plazilo tu pa tam, ki pa ni dajalo nikake sence. In na zemlji so se jele prikazovati različne gorske cvetke. Razen tega ni bilo nič drugega. Povsod sam pesek in kamenje. Granitne skale, večje kot kaka hišica, in med temi celo valovje kamenčkov in drobnega peska. In tam — še daleč v daljavi — blesketajoča beloba. Led in sneg sredi vročega poletja.

Hrabro je plezal Ivan z drugimi vred po strmem gorskem grebenu. Visoko gori, kjer je mislil, da ni hodila še nobena človeška noga, je našel umetno zidane ceste, po katerih so drdrali vozovi z municijo in živili. In visoko nad temi cestami je našel večkrat zakopan mogočen top v skalah in ni si mogel razlagati, kako so spravili tega več centov težkega orjaka sem gori. Že več dni je ležal Ivan z majhnim oddelkom svojega regimenta v nekem skritem kotu — nekak strelni jarek je to bil, zdolben v skalovje in zavarovan z velikimi skalami. Spredaj so bile žične ovire in vreče napolnjene s peskom. Večkrat je vladala tu gori popolna tihota in mir je bil razlit nad vsem. Vojaki so trgali redke bele cvetlice, katere je častnik nazival alpske cvetke. Toda večkrat se je zdelo, kot da je tu zavladal prav pek. To so grmeli silni topovi tu zgoraj in v dolini. Niti vedelo se ni prav dobro, odkod padajo granate — taka zmešnjava je bila. In če je zadela kaka granata v skalo, se je ta razletela na tisoče kamenčkov in začel je deževati prav dež ostrega peska in kamnov, ki je nosil smrtno nevarnost v kritja, kjer so tabirili vojaki. In ta dež se je vsul čez pobočja in je bil kot pogubonosna lavina. — Nekega dne je bil strelni ogenj posebno ljut. V nepretrgani vrsti so padale granate čez skale in zdelo se je, kakor da je vsa gora oživela. In proti večeru naenkrat mir in globoka tišina.

»Otroci, danes bo nekaj posebnega!« je prorokoval podčastnik z resnim obrazom. In akoravno se ni dosedaj spolnila še nobena njegova prorokba, je kljub temu majhna četa z napeto pozornostjo poslušala svojega poveljnika.

»Da, nekaj posebnega,« je poudaril še enkrat, »Italijani hočejo s svojim neumnim sreljanjem nas pregnati iz tega kritja. In sedaj bodo najbrže napadali.« Zaničljivo se je zasmejal. »Dobro dela gospod Cadorna. Ha, ha! Toda mi jih ne pustimo. Ali ne, otroci? Mi bomo vztrajali do zadnjega tukaj!« — Dobri Ivan, ki je malo razumel od teh besed, ki jih je govoril podčastnik v nemškem jeziku, se je bal le nečesa: »Italijani bi radi prišli v našo lepo Avstrijo?« — In kri mu je vzvalovala. Odkar je videl, kako visoke grebene so naši zasedli, se mu ni zdelo ničesar nemogoče. Kaj pa če bi Italijani napredovali? Ah, ta lepa Avstrija! Ne, nikdar, si je zaklical, pa če mora tudi on darovati svojo kri. —

Zraven njega, v oddelku, kjer je bival častnik, je šumel telefon. Neko poveleje je prišlo od vodstva. In pet minut kasneje je moral Ivan s petimi svojimi tovariši odkorakati v mrak utaplajočega se večera. Bila je to težavna pot. Treba je bilo priti na neko oddaljeno mesto gore, kjer naj bi se preprečil stranski napad sovražnika in ga zadržal, dokler ne pride pomoč. Sence so padale vedno gosteje in temneje čez goro in kmalu se je razvlekla temna noč. In tu pa tam je ostal kup tovarišev odzadaj, dokler ni Ivan le še z dvema vojakoma sam korakal. Bogve kolikokrat je tako čisto sam korakal po gozdih in travnikih cele noči v svoji domovini, ne da bi mu vstajale plašne misli! In tu... Toda doma je bilo pač vse drugače. Znan mu je bil vsak kotiček. Toda tukaj je samo divje skalovje, ozka peščena pot, ki se vije ob prepadih — ne,

Franjo Neubauer:

Mati.

Na tujem spava ji otrok,
zapada grob mu sneg visok.
Nešteta vrsta je grobov —
ah, kdo pokaže ji njegov?...

«Pokaži ti ga, ptica brzoletna,
poleti pred menoj naprej, naprej!
Čez polja pojdem, čez gore in vode
ne vprašam te nikdar: doklej, doklej?

Naj se udara noga, naj zmrzava,
srce naj tolče, dih naj mi duši,
naj k tlom slabost mi vleče ude stare,
za tabo pojdem dneve in noči.

Tam na bojišču daljnem se ustavi,
na grob otrokov sedi mi molče,
a jaz bom nanj solze točila vroče,
dokler snegovi se ne raztope.

Odkopljejo ga roke moje stare, —
naj se nagledam še enkrat sinu! —
potem naj padejo snežinke goste,
naj dva zaspejo v eden kraj miru!»

Izginja v snegu dol in grič,
prezebel h koči leta ptič
in gleda starkine solze —
zakaj preliwa jih, ne ve.

nič čudnega ni, če obide človeka tu gori ob takem času strah. Ivan se je stresel. Toda vseeno je šel hrabro za svojima tovarišema dalje v gluho noč. In zopet je prišlo kot neviden strah. To molčanje gorske noči, gigantska velikost vrhov. Vse se je zdelo večje in groznejše. Kakor da se bodo gore odprle in požrle vse, kar lazi po njih. In prepadi so bili

vedno bolj temni in globočji... Kot v sanjah je ponavljal Ivan: »Saj ne bodo Italijani prišli v našo lepo Avstrijo...« In pomislil je na svojo domovino. Bogve, če jo bo še kdaj gledal. Tiste lepe vinske gorice, šumeči gozdi, široka polja in zeleni travniki. In tam v zatišji njegova rojstna vasica... Ne, mi ne pustimo sovražnika skozi. Dobro se bomo držali in zmagali bomo, mi... — — —

In zopet je Ivana minil strah. Vsa bojazljivost je padla od njega proč in hrabro je stopal po ozki stezi in ni več tipal po mrzli steni, da bi se vsled razburjenosti naslonil. Še v prepad je mirno pogledal, ne da bi se ga lotila omotica. Vse njegovo mišljenje je bilo osredotočeno v tem: mi moramo zmagati!

Sedaj so prišli na določeno mesto. Ravno je vstajal krvav mesec in je s svojo svetlobo oblival belo skalovje. Podčastnik je kazal na neko belo ploskev in je šepetal tovarišem: »Na tisto sneženo polje morate dobro paziti. Če hočejo Italijani od tam napasti, jih moramo na tistem mestu zavrtniti. Toda ne streljajte preje, dokler vam ne rečem!« Ivan je pokimal z glavo, se je skril z drugimi vred za neko grmovje in je pripravil puško za streljanje. Torej tu gori hočejo sovražniki? In odtod v Avstrijo? Pa Ivan se je nasmešnil: »Saj jih mi ne pustimo!« — Toda sitno je bilo čakati. Kaj pa, če sploh ne pridejo Italijani? — Ivan je še vedno strmel na ono sneženo polje. In resnično! Na robu se je pokazala črna pika in kmalu za njo druga, tretja, četrta, peta, šesta... — »Pozor!« je zašepetal nalahno podčastnik in je puško položil na ramo, »pustite, da pridejo prav blizu in potem odajte ogenj. Pa previdno merite, ne vemo, koliko jih je.« Vedno več se je prikazovalo črnih pik v blede lunini svetlobi, ki so stopale po sneženem polju. In vedno večje so postajale te pike in vedno razločnejše. Sedaj so prišle že čisto blizu. — »Ogenj!«, je zasikal podčastnik in v istem trenutku so prerezali smrtno tišino strel iz pušk. Nekaj temnih postav se je zvalilo po snegu navzdol. Drugi so se hitro obrnili in izginili v temni noči. Bil je trenutek počitka. Toda naenkrat se je začul velikanski hrup Italijanov. In kakor roj divjih čebel so se usuli iz noči. Deset, dvajset, šestdeset... tekajočih postav je vpilo v temno noč bojne vzklike. Z mirnim očesom so Ivan in njegova tovariša zrli na svoj cilj. Z mirno roko so naravnali orožje in sprožili. Tam pa tam je padlo nekaj napadalcev in se zvalilo v dolino, pa so prišli zopet drugi in vpili svoj grozni krik. — Ivan se je vgriznil v ustnice in z vso ljutostjo sprožil. In kot odmev strellov mu je donelo vedno na ušesa: »Ne pustimo jih dalje! Nikdar in za nobeno ceno. In če nam zmanjka municije, jih z rokami naženemo nazaj, odkoder so se vzeli!«

Toda ti trije proti stotim Italijanom. Obupen položaj! Toda naenkrat — gori nad njimi so se začuli čudni kriki. Obkoljeni! — Prestrašeni so ti trije povsili puške in obstrmeli. Toda takoj so začuli, da niso sovražniki, ampak prišli so jim pomagat prijatelji. Hura! In težak kamen se jim je odvalil od srca. Sedaj imajo pomočnike. Prišlo jim je pomagat dvajset tirolskih strelcev. Hitro so pogledali v dolino in zavpili: »Naprej!« »Doli nad Italijane, naše sovražnike!« Ivan ni od vseh teh besed ničesar razumel. Toda ko jih je videl teči in skakati čez grebene, je še on začel teči za njimi. »Ne pustimo jih dalje!« je kričal in mahal s svojo puško po sovražnikih, kamor je zadel.

Nenadni napad naših je Italijane čudno osupnil. Nekateri so še sprožili svoje puške, drugi pa so bežali. V velikanski zmešnjavi so izginili v črno noč. S klici veselja so vihrali zasledovalci doli do snežnega polja. Šele na izhodu v dolino so se tiho ustavili in pošiljali še nepretrgoma svinčene krogle sovražniku v hrbet. Ko pa je vpitje ponehalo v vedno večji daljavi, se je zgrnila zopet nad vsem gorovjem tišina noči.

Napeto je Ivan poslušal, kako so kriki ugašali. Nekaj trdega, težkega mu je priletelo v nogo, nekaj časa je se napravil par korakov, potem pa se je zvrnil v sneg, iz katerega se ni mogel več dvigniti.

Čudno mu je šumelo poglavi in zdelo se mu je, kakor da mu teče vsa kri počasi iz telesa. Nikake bolečine ni začutil in ležal je tako mirno in hladnokrvno, kakor mu je bilo pri srcu vedno, kadar je doma hodil na lov v gozde. Njegovi prsti, ki so bili kakor brez moči, so vrtali mrzlo snežno kepo okoli sebe. Julijski sneg... Hotel si je napolniti vse žepe s tem ledenim snegom, da ga ponese domov za spomin na današnji dan. Kajti sedaj je Ivan zatrdno vedel: on bo videl zopet svojo domovino. Še malo se hoče spočiti, preden se bo vrnil v ljube gozdove. Truden je bil. Tudi je začutil v sebi potrebo spanca. Kar tu v snegu bo zaspal. Tukaj je varno in skrito in ne more se mu nič hudega zgoditi, kakor če bi bil doma. Blažen smehljal se mu je pojavil na licih: »Mi smo zmaga! Nismo jih pustili dalje...!« Trudne oči so ugašale.

Vojaki pri telefonu na bojišču.

morsko-pene pipice, ki sem jo kot pristen amatér skrbno in s trudom gojil več nego šest mesecev.

V hipu me nekdo udari na ramo tako krepko, da mi je pipica ušla iz rok in padla na cesto, kjer se je na kamenitih ploščah tlaka razbila v kose. Divji od jeze se obrnem, da bi kaznoval predrzneža, a pred menoj je stal Boy, ki se me je oklenil krog

Nato pa me je nepremično gledal, kakor bi želel, da ga kaj vprašam.

Za hip pa me je prijelo, da sem bil zelo skop v besedah, kakor se je to sicer zgodilo, ako me je Boy razdražil; zato sem samo dejal:

»Jaz zase sem na razpolago. Imam vse pripravljeno.«

Ko Boy vidi, da ga ne maram vpraševati, se je on nagajivo delal zaupnega in prijaznega, da bi mi nagajal. To se mu tudi kmalu posreči, ker izgube svoje pipe še nisem popolno prebolel, zato mu nevoljen rečem:

»Ali se še spominjaš stare Pavi, ki je natrkana beračila po ulicah v San Fernando? ... Če so jo počestni dečki dražili, je divjala kakor furija in klicala policaje. Ako so jo pa pustili v miru, jih je sama dražila, rekoč: Kaj pa vam je, otroci, da ste tiho? Prav tak si ti. Če te kaj vprašam, se razburjaš, zakaj sem tako nestrpen in radoveden... Če te nič ne vprašam, pa prideš in me sam dražiš, prav kakor stara Pavi: Ti, mali, ali me ne boš nič vprašal?«

Boy se je silil s silnim smehom, da so kozarci zaplesali na mizi, naposled pa se je smejal prav od srca in neprisiljeno, in tudi jaz sem se moral z njim smejati.

»Kako dovtipen je ta presneti Burundillo!« je dejal. »Molči, tiho bodi za Boga, sicer počim od smeha... In kako zgodaj si dozorel za svoja leta! Kako bistar, kako duhovit in predvsem kako prožen v vsem svojem mišljenju! Bojim se zato, Burundillo, ti si prezgodaj dozorel! — Koliko si pa pravzaprav star? Vsekako, ta zgodnja dozorelost ne bo naravna!... Ti moraš imeti v žepu kako staro Pavi, ki ti na uho pripoveduje tvoje zgodbe in modre reke.«

Tako je počel ves čas med večerjo, zbijal dovtipe tako ljubezno in prikupno

BOY.

Roman. — Španski spisal Luis Coloma.
Prevel A. Kalan.

XXIII.

(Dalje.)

Ura je bila že pol devetih in Boya še ni bilo k večerji. Vznemirjal sem se, kje da hodi; bil sem namreč vsled usodnih nevarnosti, ki jih je muhasti, trmoglav značaj mojega prijatelja vedno množil, v vedni razburjenosti in vsaka najmanjša stvar me je takoj zbegala.

Zato sem poslal Celestina k Vermudezu v hišo vprašat vratarja, če je bil bolnik že previden; obenem naj previdno pozve, ali je bil Boy tam in če je še zdaj tam. Vermudez je stanoval v gorenjem nadstropju stare palače Yeclove, v ulici Ancha de San Bernardo. Da čim hitreje opravi, sem rekel Celestinu, da naj naroči voz.

Na balkonu pred svojo sobo, ki je bil obrnjen na ulico Puerta del Sol, sem ga pričakoval, kdaj da se vrne. Naslonjen s komolcem na ograjo, sem pušil iz svoje

vratu, in viharo vesel, kakor otrok, vzkliknil:

»Odpusti, prijatelj, sam ne vem, kje sem. Pravkar sem doživel največjo srečo svojega življenja.«

Res je kar žarel od veselja. Ne da bi čakal na moje vprašanje, je nadaljeval:

»Pomisli, zdaj se je skazalo, da je moj oče nedolžen pri vsem, kar sem moral pretrpeti. Sicer me je res zapodil iz hiše, toda za to je imel tudi več nego dovolj vzroka, ker pesem o sirupu za prsi je bila res velik škandal... Danes pa sem izvedel, da goji do mene še vedno čuvstvo očeta in da še vedno z menoj postopa kakor plemenitaš.«

Veseli Boyevo se mi je zdelo tako opravičeno, naravno in plemenito, da sem mu takoj odpustil, ker mi je zdrobil meni tako drago pipo. Iskreno sem mu pritrjeval in ga z velikim zanimanjem vprašal:

»Ali ti je vse to Vermudez sporočil?«

»Da, in pod prisego mi je to povedal.«

»Ali ti je tudi predložil obračun o tvoji dediščini po materi?«

»Tudi to... Pa zame to ni bila glavna stvar. Najvažnejše zame je bilo, da mi je pojasnil, kak je oče do mene... Ti ne veš, kako strašno je živeti, kakor sem jaz moral zadnja leta, v veri, da me oče sovraži! Sedaj mi je odpadel ta kamen, ki me je grozil stlačiti. Ah, ti ne veš, kako žal mi je, da sem mu povzročil toliko bridkosti!«

Tedaj pa je vstopil Celestin s poročilom, da večerja čaka. Boy je še hitro rekel:

»Pozneje ti povem vse, in dolgo bova o tem govorila.«

Ob tej priliki mu izročim pismo, ki mi ga je dal majhni stari, in sicer šele, ko sva prisledla k mizi, zato da bi laže opazoval, kakšen vtis bo pismo nanj napravilo.

Bral je pismo, ne da bi pokazal kako iznenadenje, in vtaknil je pismo v žep ter vesel zaklical:

»Tem bolje!... Tako lahko že jutri na noč odpotujeva.«

Goriško: Odbit vogel stolpa v štandrežu.

vesel, da me je kmalu zvabil za seboj; v razgovoru sem mu nudil vedno novih snovi, a jaz sem popolno pozabil na svojo pipo in se nisem prav nič več srdil nanj zaradi te katastrofe.

Po večerji je dejal Boy, da bi šla na

sprehod. — Hodila sva skozi Calle Mayor do viadukta in odtam po raznih samotnih ulicah, tako da sva ob eni uri po polnoči prišla do botaničnega vrta.

Medpotoma mi je Boy prav resno pripovedoval o svojem razgovoru z Vermudezom, in stvar res ni bila za šalo in za norčevanje.

Nesrečni Vermudez je vdan in skesan prejel sveto obhajilo in sveto poslednje olje. Goreč in v skrbeh, ker je bil na tem, da Bogu dá odgovor o vsem svojem ravanju, skrušen in brez upa, ker je čutil pred seboj grob in trohno, je prosil Boya odpustanja za vse krivice in za vso škodo, ki mu jih je prizadel, ter mu pod prisego sporočil razne važne stvari. Te njegove izjave in vse, kar je Boy že vedel od poprej in kar sem jaz pojasnil nabral, nama je omogočilo, da sva si napravila točen pregled o vsem, kar se je godilo v rodbini Yeclovih, odkar jo je Boy izobčen zapustil.

Izjave, ki jih je Vermudez podal oni večer, so bile na kratko te-le:

Ko je bil Boy kadet-pomorščak, mu je določil njegov oče za njegovo osebno porabo letno rento tritisoč dolarjev, ki jo je zvišal na pettisoč, ko je postal Boy častnik. To rento je vojvoda plačeval iz svojih dohodkov, ker se ni maral dotakniti materine dediščine svojega sina. To pa je skrbno upravljal, ne da bi si bil dovolil kak užitek, dasi mu je zakon to do-

mam, pa dam svoje obžalovanje, da ne morem nič dati; s tem si vse ljudi pridobim za prijatelje in dolžnike.»

Ko pa sta bila vojvoda Yecla in njegov sin narazen, je takoj ukazal razsrjeni oče svojemu oskrbniku Vermudezu, da ustavi izplačevanje letne rente v znesku pettisoč dolarjev, pač pa mu je on vse, kar potrebuje, izplačeval iz dediščine po materi, da se živi ob svojem in tako spozna, da ne more od očeta ničesar več pričakovati.

Ti dohodki so znašali na leto petindvajsettisoč dolarjev. Boy je bil torej petkrat tako bogat, odkar se je neprostovoljno poslovil od očetove hiše...

Plemeniti starček ni torej prav nič mislil na to, kako bi dal sinu občutiti svoje maščevanje s tem, da bi ga omejil na pičli letni dohodek.

Takrat pa stopi Rita Bollullo na pozorišče. To je bila hladnokrvna in zvita ženska, ki je žilavo, vztrajno, neprestano zasledovala zasnovano svojo misel in se v ta namen ni ustrašila nobenega stran-pota, nobene zlobe, naj je bila velika ali majhna.

Rita Bollullo si je ubila v glavo misel, da njena sinova morata biti dediča Yeclovega posestva. Tu pa je bil Boy na potu. In ker ni bila toliko zlodejska in brezvestna, da bi ga umorila, se ji je zdelo, ker ni razmer prav nič poznala, v dosego svojega namena dovolj, da Boyu med svetom ukra-

svojega zaveznika Vermudeza prilastila neomejeno gospodarstvo in vodstvo v močohni Yeclovi rodbini.

Oče je naročil svojemu oskrbniku Boyu neprikrajšano izplačevati rento iz materine dediščine, a Riti Bollullo je bilo zelo lahko to preprečiti; ona je dala sebi izplačati te vsote, ki jih ji je za vse pripravljeni, vendar previdni Vermudez izročal na potrdilo, kamor se je ona, nesramna in neprevidna, kakor je bila, podpisavala: »Vojvodinja Yecla.«

Prišlo je, kar je moralo priti, in prav na to je v svoji zlobi Rita Bollullo čakala. Prisiljen od denarnih stisk in zagrenjen vsled maščevalnosti in krutosti očetove, kakor je mislil, se je vrgel oderuhom v kremplje. Podli Vermudez, ki se mu je preprost zaupal, mu je za to pripravil poto. Povedal sem že, s kako zlobo ga je izročil krempljem Martineza Colorado, ko je namreč brez vednosti in brez dovoljenja Boyevega ponaredil rojstno listino, kjer je bil Boy naveden kot polnoleten; tako je imel oderuh Boya popolno v svoji oblasti in ga, kadar bi se mu poljubilo, pahnil v ječo zaradi ponarejanja listin in zaradi goljufije.

Na ta trenutek je Rita Bollullo čakala. Komaj ji Vermudez sporoči, da se je kovarstvo posrečilo, je kar hitro Boyev dolg odkupila od Martineza Colorado, in sicer na ime Joaquina Lopeza; ta naj bi bil rabelj, vedno pripravljen izvršiti na zaupljivem Boyu sodbo, kadar in kakor bi to vojvodinja za primerno spoznala.

Obravnave med oderuhoma in vojvodinjo Yeclo je vodila grofica Porrato, ki je bila zaradi svojih groznih dolgov pri vojvodinji njena sužnja; Mariquita z vsemi hudiči, hči oderuha Lopeza, pa ji je redno poročala o vseh zlobnostih, ki so se snovale v brlogu oderuhovem.

Umor Joaquina Lopeza, ki se je dogdil prav tedaj, ko se je imel že izvršiti vojvodin načrt, jo je oprostil nadaljnjih naporov; njej namreč je bilo vseeno, ali nprtiijo Boyu pravdo zaradi umora ali zaradi goljufije. Glavna stvar je, da je Boy ob čast in službo, in to se doseže po enem kakor po drugem potu.

Zato se je odločila, da mirno čaka, da se razvozlja ta novi zapletljaj, ki ji je z njim sam hudič prišel na pomoč; pa nič ni pri tem sodelovala, razen da je hujskala grofico Porrato in Mariquito z vsemi hudiči, naj pač gotovo dasta na zapisnik vse, kar bi moglo le količkaj škodovati nedolžnemu Boyu...

XXIV.

To pripovedovanje mojega prijatelja je vplivalo name kakor prvi solnčni žarek v nejasni polmrak, ko se zjutraj dani v kaki globoki dolini: trenutno se zasvetijo razni predmeti, obrisi se krepkeje pojavijo in precej spoznaš, kaj je katera stvar in kako daleč od tebe.

Vsi zavozljava in vsi oni slučajno skupaj namenjeni ljudje, ki sem se z njimi seznanil, odkar sem se prvič razgovarjal oni usodni pustni ponedeljek in ki sem si jih motno in nedoločno ohranil v svojem spominu, so se naenkrat zasvetili, žive in ostro zarisane sem jih gledal vsakega z njegovo groteskno ali strašno vlogo, z živahnostjo in kakor v barvah sem si predstavljal v svoji domišljiji truplo umorjenega Joaquina Lopeza — grozno nasprotje — v pisano plesno obleko odeto.

Povest Boyeva me je opozorila prav posebno na okolnost, ki se je zdelo, da ji on ne prisojaa kdove kakega pomena. Ko je prenehal s pripovedovanjem, sem ga opozoril na to točko.

Izdelovanje slamnatih obuval v Spodnji Idriji.

voljeval; tudi je brez ugovaranja poravnaval vse, kar je Boy več porabil, nego je znašala določena letna renta.

Boy je bil namreč velikodušen in darežljiv kakor kak gran señor; radodaren je bil in čisto celo dobrodelen; on ni razsipal, kakor delajo ljudje, ki hočejo uživati in strežejo le svoji sebičnosti, bil je plemenit in radodaren kakor bogati plemiči, ki razsipajo denar, da delajo veselje svojim tovarišem. Zato se je plazilo krog njega vedno dosti zajedalk, ki jih je sicer spoznal, a jih ni odgnal; držal se je vodila vojvode Seza, kakor o njem poroča Antonio Perez: »Ako imam, rad dam; ako ni-

de dobro ime in da ga oropa ljubezni očetove.

Zamislila si je v ta namen sicer zelo navaden, vendar zvito zasnovan načrt, in tega je zasledovala vedno naravnost stopajoč za njim tiho in varno kakor volk; kažipoti in vodniki so ji bili pri tem njena častihlepnost, neredna ljubezen do svojih otrok in maščevanja željno sovraštvo do pastorka.

Samo iz tega razloga je osamila vojvodo; pod pretvezo, da je vojvoda bolan in da mu vsako razburjenje škoduje, je utajila vsa kesanja polna, otroško-vdana pisma Boyeva in sčasoma si je s pomočjo

»Dejal si, da je vojvodinja Yecla podpisala potrdila o prejemu vseh denarjev, ki jih ji je Vermudez izročal. Ali veš, kaj je s temi pobotnicami?«

»Te pobotnice,« odgovori Boy, »kjer je potrjen sprejem denarja nad petdeset tisoč tolarjev, je izročil meni Vermudez poleg drugih listin in notarskega zapisnika o svojih izjavah.«

»No, torej,« sem vzkliknil zmagoslaven, »je sedaj tvoja mačeha ujeta in ti jo lahko vsak hip prisiliš, da ti denar vrne.« Boy počasi zmaje z glavo in mi odgovori odločno:

»Denarja ne morem nazaj zahtevati, ker bi moral ženo svojega očeta tožiti kot tatico; tega pa nikoli ne storim.«

Vojni kurat
**Jožef
Bulovec**

umrl na svojem
domu v Smoku-
ču dne 23. de-
cembra 1916.

»Pa saj potem,« silim vanj, »če očeta več ne bo.«

»Če moj oče ni več živ, ona še vedno ostane vdova po mojem očetu in mati mojih bratov in nikdar tema ubogima otrokoma ne provzročim te sramote... Saj je že dovolj nesreče, da sta sinova take matere!... Edino kar storim, oziroma kar ti storiš v mojem imenu, je to-le: Zahteval bom svoje zakonito premoženje, kadar pride 25. september... Vse drugo naj vzame zlodej ali pa Rita Bollullo, je pač precej vseeno. Ne za dva milijona, ne za ves denar sveta očetu ne napravim več novih bridkosti in nikdar ne umažem svojih nedolžnih bratov s takim nečastnim madežem.«

»Toda,« sem vedno še gonil, »ta denar bi bil morda kdaj še prav potreben, toliko denarja pač ni, da bi ga prezirali.«

»Kar po zakonu dobim dediščine, je zame dovolj, in več nego dovolj,« je odgovarjal Boy vedno krepkeje. »Vermudez mi je pravil, da je ohranjena nedotaknjena, da je moj oče zboljševal vsa ta posestva, dokler je sam vodil upravo, ter ves dogodek porabil, da je posestvo dvignil in olepšal. Pozneje pa, ko je ubogi mož vse moral izročiti Vermudezu in Riti Bollullo v roke, ta dva nista imela ne časa ne prilike, da bi si bila od tega kaj prisvojila.«

Občudoval sem Boyevo plemenito mišljenje, vendar mu nisem rekel nobene besede priznanja, ker sem se moral bati, da potem, kakor je bilo pri njem to v enakih slučajih navada, blekne ali napravi kako neumnost in bi ga ne bila več volja poslušati, kar sem mu še moral povedati.

Boyevo odkrito, iskreno in lepo vesele, ki ga je pokazal ob sporočilu, da ga oče ne sovraži, se mi je zdelo tako plemenito, lepo in primerno, srce tolažeče in okrepčujoče, da sem mu hotel oskrbeti novih virov. Sedaj je bil trenotek povedati mu, ne le da ga oče ne sovraži, marveč da hrepeni ga blagosloviti in mu odpustiti.

In vse na drobno sem mu pripovedoval, ničesar mu zakril, naj je bilo dobro ali slabo, o svojem posetu na gradu Majuelo de Yecla, spremljajoč grofico de Astures,

kako sem se sešel z njegovim očetom in kako se je ob istem času moja teta razgovarjala z njegovo mačeho.

Boy me je poslušal posebno pozorno, kakor da bi mu duša gledala iz oči. Tesno me je prijel za roko, ki se je nanjo naslanjal, in medpotoma šepetal:

»Oj, kako sem ti hvaležen, Burgundko, kako hvaležen!... Ti si tako dober do mene!... Ti me imaš toliko rad!«

In zopet je zamrmral, ne da bi mene prekinil v govorjenju:

»Ubogi, ubogi moj oče! Če bi bil jaz bolj potrpežljiv in bolj priljuden, bi mu bil vse to prihranil!«

Posebno pa se je pokazala izredna plemenitost Boyeva v tem, da ni nobene žal

Karel Pirnat

iz Krtine pri Domžalah, padel na laškem bojišču 18. decembra 1916, pokopan na Lipi na Primorskem. Na svidenje pri Božu!

Rihard Drolle

padel, zadet od granate, dne 10. novembra 1916; bil je od 1. 1914 ves čas na fronti. Blagi mladenič, časten ti spomin!

Gabrijel Lukec

iz Spodnjega Kašlja, v tirolskih gorah zasut od snežnega plaza dne 11. decembra 1916. Izpod plaza — Božu do obraza!

Šimen Koren

iz Remšnika, padel je dne 20. oktobra 1916 v Volhiniji na Rusko-Poljskem. Vrli naročnik našega lista, počivaj v Božu!

besede, nobenega izraza srda rekel zoper Rito Bollullo, ki je povzročila in nosila odgovornost za vse te spletke in sleparije.

Nasproti botaničnemu vrtu je Boy utrujen sedel na kamenito klop in dejal:

»Kaj misliš, da naj jaz sedaj storim? Ali naj kar brž očetu pišem? Ti že poskrbiš, da pride pismo gotovo v njegove roke.«

»Malce počakaj,« mu odgovorim, »počakaj, da dospeš, kamor si namenjen, in da veš, kaj bo s teboj. Potem pa mu pišeš dobro premišljeno pismo, ali da se primerneje izrazim, pismo čisto od srca; no,

**Avstrijski finančni minister
Spitzmüller.**

pa kaj te bom učil, to ti sam najbolje znaš. Pismo pošleš meni, jaz ga pa po Boniju, ki je popolnoma zanesljiv sel, izročim očetu.«

»Res je tako; imaš prav, tako storim.« (Dalje.)

Po svetu.

Amerika je ves čas sedanje vojske v Evropi igrala dvojno vlogo. Načelno je bila nevtralna in marsikatero lepo in modro besedo nam je sporočil čez morje predsednik ameriških zveznih držav.

Amerika se je, kakor smo čuli, zato zasnova v združenih državah, da svetu pokaže pot do svobode. Poleg svobode ona baje vedno čuva pravičnost in človekoljubje. Kadar je Wilson v tem smislu govoril, je vedel, da ima na svoji strani

vse plemenite podložnike, vse idealne ljudi, ki jim te besede niso prazne fraze. In teh ni malo v Ameriki. Zase je Wilson imel tudi večinoma zahodne združene države, ki so oddaljene od morja in niso v veliki meri udeležene pri pomorski trgovini.

Wilson pa se je moral pri svojih državnih izjavah ozirati tudi na praktične Amerikance, na milijarderje, ki imajo tudi v Ameriki v politiki prvo besedo. In tem je moral govoriti o svobodi morja, ker je prekomorska trgovina ameriškim bogatinom najmočnejši vir dohodkov.

Tak dvojen obraz je Wilson kazal med vojsko in vedel je, da je to pristen izraz ameriških misli in razmer. Čuvaj idealnih vrlin ni bil slep za praktične dobrine.

S tega dvojnega vidika je Amerika presojala vojne zmede v Evropi in jih izrabljala v svojo korist. S tega svojega stališča tudi ni mogla drugače nastopati. Svojo industrijo je prikojila za vojne dobave in oskrbovala naše nasprotnike z živili, z orožjem, strelivom in surovinami; v njeno čast moramo reči, da ni delala namenoma za entento, ampak dejanski, za kar so poskrbeli Angleži, ki so gledali na to, da vse, kar priplove iz Amerike, ostane v mejah v ententi zvezanih držav. Avstrija in Nemčija imata naročnega obilno blaga v Ameriki, posebno pavole, bakra, žita in kmetijskih strojev, a dobila jih šele po vojski.

Važno in zanimivo je vprašanje, ali se bodo naše razmere v vojaškem in gospodarskem oziru kaj bistveno izpremenile sedaj, ko je Amerika prekinila diplomatske zveze z Nemčijo in jih najbrže prekine tudi z Avstrijo? — Tudi če bi bilo med Ameriko in nami vojno stanje, bi se v vojaškem in gospodarskem oziru razmere bistveno nič ne spremenile. Amerika je predaleč od nas — luža

med njo in nami je preširoka, — da bi mogla Amerika s svojimi vojaki kaj odločevati na naših bojiščih. Sploh pa Amerika nima redne armade in bi potrebovala vsaj leto dni, preden bi mogla svojo armado pripraviti sposobno za vojskovanje. V tem pogledu ostane torej tudi za slučaj vojske z Ameriko na naših bojiščih vse, kakor je bilo. Edino vojne potrebeščine bi za entento morda mogla izdelovati v večji meri, kakor do sedaj. S svojimi armadami in svojim brodomjem pameten Američan ne bo slepomišljal ob evropskih obrežjih. Amerika bo v tem posnemala svoje prijateljske Japonce, ki se tudi niso dali izbežati Angležem in Rusom, da bi zanje po Evropi pobirali koštanj iz žerjavice.

Bistveno pa so se s poostrenim bojevanjem s podmorskimi čolni spremenile trgovinske razmere za Ameriko, ki je do sedaj nemotona izvažala vse svoje blago v Evropo. Ne le da jo vojska pri tem ni kar nič ovirala, sedanja vojska je Ameriki pripomogla do nečuvjenih dobičkov. Zato Amerikanci gospodarsko leto 1916 imenujejo »Superlativ Jear«, v gospodarskem oziru leto brez primere. Izvoz se je pomnožil za 54 odstotkov. Trgovina Zdu-

plomatičnih zvez, kolikor zaradi opravičene bojazni, da leta 1917. v gospodarskem oziru ne bo tako »superlativno leto«, kakor je bilo minulo leto.

Ne toliko poostrena brutalnost vojskovanja, pač pa strah pred slabim zaslužkom je kriv, da Združene države sedaj tako radikalno nastopajo.

Ta okolnost pa daje povod upanju, da bo Wilson sedaj, ko se gre za ameriško kožo, bolj pohitel s konkretnimi pripravami za mir, kakor je to storil dose sedaj. Moral bo pritisniti na Angleško, ki že dve leti vodi izstradalno vojsko proti nam, ne da bi bila Amerika proti temu dejansko nastopala, ravno s tako energijo, kakor je to storila proti osrednjim našim državam. In ako Angleška odneha s svojo blokado proti nam, tedaj je tudi takoj konec poostrene vojske s podmorskimi čolni.

Ker pa Wilson ve, da bi ta korak proti ententi ne imel dosti vpliva, zato se bo potrudil v interesu Amerike ugledati pota za mirovne razgovore.

Ako se v tej konjunkturi ne motimo, tedaj bo res, kakor je izjavila Nemčija, poostreni podmorski boj prikrajšal vojsko in vse njene grozote. Vsi nevtalci, ki so

sedaj trgovinsko zapleteni v vojsko, bodo skrbeli zato, da pridemo čimprej do mirovnih pogajanj.

* * *

Na vseh bojiščih zmaguje sedaj — mraz. Armade hudo trpe vsled mraza, vendar pa vse vojskujoče se države sedaj hité ena preko druge z obširnimi in vsemogočimi pripravami za nove odločilne boje. —

Bolj živahni boji so se opazovali pri državnem kolodvoru v Gorici, kjer so naši ujeli do

1000 sovražnikov. — Anglež se sedaj bolj živo vojskuje s Turki v Mezopotamiji in z uporniki Senusi v Afriki.

Poostreni boj s podmorskimi čolni se zelo občutno kaže na morju. Cela vrsta ladij raznih držav je bila od 1. februarja potopljena, druge pa si povečini ne upajo iz pristanišč, ker jim lastniki branijo zaradi silno zvišanih zavarovalnin za ladje in ker se tudi mornarjem nič ne mudi v skoro gotovo smrt. Posledica tega boja bo splošno pomanjkanje vsega, ne le pri nas, ampak tudi pri sovražnikih. Najhuje pogrešajo na Laškem in Francoskem premoga, ki so ga izvečine do sedaj dobivali z Angleškega.

Listi so pisali, da naj po papeževem mnenju noben nevtralec ne uporablja ladij in tako s splošno grozečo lakoto prisili sovražne države, da začno z mirovnimi dogovori.

Razno.

Različne barve neba.

Kadar je nebo popolnoma jasno, se nam kaže v modri barvi, ki pa ni povsod enaka. Blizu solca je belkasto modra, na straneh, ki so oddaljene od solca, je pa bolj temno modra. Ponoči je nebna modrina močno temna; zelo temna se vidi tudi podnevi iz zračnega letala, ki se je vzdignilo visoko nad oblake.

Pred solničnim vzhodom se vidijo na vzhodu in po solničnem zahodu na zahodni strani neba razne barve, rdeča in drugačne, z rdečo mešane barve.

V starih časih si ljudje teh barv niso znali razložiti. Zdelo se jim je, da zemljo pokriva veliko obokano pokrivalo iz trdega jekla. To pokrivalo so imenovali firmamentum, t. j. trdina. Na tej trdini so si mislili pritrjene zvezde, nad njo pa nebesa. Sedaj pa že vsak otrok ve, da je zemlja velika krogla, ki jo okoli in okoli obdaja zrak več kot 100 km na debelo. In kjer ni več zraka, tam je prazen prostor, v katerem so na vseh straneh zemlje v velikanskih razdaljah zvezde, okrogle kakor zemlja, pa veliko veliko večje. In če je okoli zemlje samo zrak in nič drugega, odkod ta modri obok nad nami?

Gotovo si že videl mavrico na nebu. Vidi se le takrat, če za teboj sije solnce in pred teboj gre dež. Solnčni žarki obsevajo deževne kapljice, od kapljic pa se odbija solnčna svetloba, pa tako, da prihaja v tvoje oko v raznih barvah. Tako nastane lepo barvana mavrica. V mavrici je brez števila barv: ena prehaja v drugo; vendar štejemo v njej samo pglavitne barve, in teh je sedem. Če torej deževne kapljice razkroje solnčno svetlobo v več barv, mora bela solnčna svetloba imeti v sebi vse te barve in je torej iz njih sestavljena. Če pride solnčni žarek v tvoje oko, je v tem žarku rdeča, modra, rumena, zelena barva in vse druge mavrične barve. Vse te barve skupaj dejane delajo belo barvo solnčnega žarka.

Če solnčni žarki zadenejo na ogledalo, jih ogledalo odbije in vrže na strop ali na steno. Če zadenejo na navadno steklo, jih gre večina skozi steklo, nekaj jih pa tudi tako steklo odbije. Zato se nam blešči, če gledamo v okno, ki je obsejano od solca, ako imamo solnce za hrbtom.

Takemu steklu je podoben tudi zrak. Sestavljen je iz prav majhnih plinastih delcev. V njem je veliko vodenih parov in prahu. Postavimo se tako, da imamo solnce za hrbtom. Zrak, ki je pred nami, je obsejan od solnčnih žarkov. Ti gredo skozi zrak kakor skozi steklo. Nekaj svetlobe pa zrak odbija. Rekli smo že, da je vsak beli solnčni žarek sestavljen iz žarkov mavričnih barv. Ti raznobarveni žarki pa ne prodirajo vsi z enako lahkoto skozi zrak. Rdeči in njim sorodni žarki prodirajo veliko laže kot žarki modre barve. Zato se ti poslednji od zraka odbijajo in prihajajo v naše oko. In to je vzrok, da se nam nebo vidi modro. Ker je zemlja okrogla, se nam zdi tudi zrak nad zemljo kakor polkrogla.

Če gledamo zelo oddaljene gore, se nam vidijo tudi modre, čeprav so zelene ali bele. Vzrok te prikazni je isti. Med nami in onimi gorami je veliko zraka, ki odbija modre svetlobne žarke. Barva teh žarkov nam po barva modro tudi gore.

Če pa gledamo obnebje zvečer ali zjutraj, se nam vidi rdečkasto. Rekli smo, da rdeči žarki najlaže prodirajo zrak. Če n. pr. po solničnem zahodu gledamo v tisto stran, kjer je solnce zašlo, prihajajo v naše oko še vedno solnčni žarki, ker je zrak še vedno obsejan od solca. Modri žarki se od zraka

Skupina portugalskih revolucionarnih svobodomiselnikov — nasprotniki zapetljaja v vojno.

ženih držav z zunanjim svetom, zlasti z Evropo, se je od 5,3 milijard dvignila na 7,8 milijard dolarjev in aktivum zvezne trgovinske bilance 176 milijonov dolarjev je v letu 1916. poskočil na ogromno vsoto 3097 milijonov dolarjev. Ob vojski je razlika med uvozom in izvozom narasla na 5 milijard dolarjev v korist Združenim državam.

Samo železna produkcija ameriška se je leta 1916. dvignila za 32 odstotkov in dividende industrijskih družb, katerih dobiček je leta 1915. znašal 157 milijonov dolarjev, je leta 1916. poskočil na 378 milijonov.

Poostreni boj s podmorskimi čolni, ki ga je Nemčija z Avstrijo proglasila brez diplomatičnih ozirov, torej ogroža te ameriške dobičke na milijarde in zato je borza v New-Yorku vztrepetala ob tem sporočilu ne toliko zaradi prekinjenja di-

odbijajo, rdeči pa prodirajo in prihajajo do nas. Zato je v jutranji in večerni zarji toliko rdeče barve.

Če pa gledamo proti solncu, ko je nad obzorjem, ima nebo okoli njega belkasto barvo, ker v tej smeri solnčni žarki z vsemi svojimi barvami prodirajo zrak.

Včasih je pa vse nebo bolj belkasto kakor modro. To je znamenje, da je v zraku zelo veliko vodenih parov, skozi katere tudi rdeča svetloba ne more prodreti, pa se vse barve odbijajo, ki so v solnčnih žarkih. Vse mavrične barve združene pa tvorijo belo barvo.

Vojni legar.

Vsaka kužna bolezen izpremeni tekem razvoja svoj značaj, razmeram, v kojih nastopa, primerno. Tako se je izpremenila v času vojne tudi vročinska bolezen ali legar in nazivajo zdaj to razvitost legarja »vojni legar«. Vzroki izpremembe so cepljenje, prehlad, duševni vplivi in telesni napor. Na bojnem polju pride v poštev sprememba ležišča, snage, prehrane, kar naredi vojaka bolj podvrženega bolezni. Od navadnega legarja se razlikuje vojni legar v splošnem in po posebnih znakih, poleg prav lahkih obolenj nastopijo tudi prav težki slučaji. Vedno bolj se spoznava, da ni trebušni legar samo lokalno črevesno obolenje, ampak da je obolenje splošno in da so razširjeni pri tem legarjevi bacili v krvi in v sokrvci. In kakor pri vseh boleznih, nastalih vsled okuženja, se razvijejo lahko pri posebno velikih množinah bacilov in pri povišanem razvijanju strupa najhujše podobe bolezni z razširjenjem izpaha in posamnim krvavenjem kože. In če se prevrže legarjev izpah v krvavenje, nudi bolnik sliko pravega pegastega legarja. Najbolj izkušenemu zdravniku je včasih težko razložiti pegasti legar od vojnega trebušnega, samo večkratne preiskave krvi, seči in blata pojasnijo zdravniku, s katero obliko legarja ima opraviti. Če označi zdravnik pomotoma vojni legar za pegasti legar, zmanjšuje tako po nepotrebnem svobodo gibanja čet, kar je lahko velikega vpliva pri vojskovanju; če pa označi zdravnik pegasti legar pomotoma za vojni legar, se razpase strup lahko med četami.

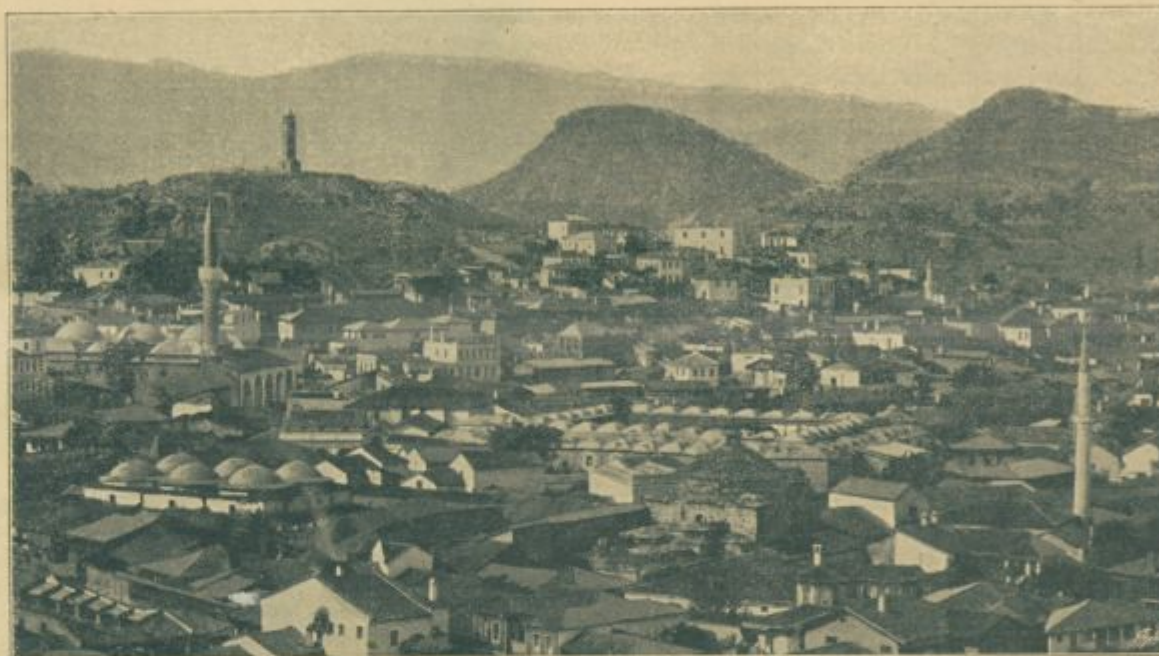
GOSPODINJSTVO.

Saharin namesto sladkorja. Sliši se, da bo zopet dovoljena uporaba saharina, ki je nekaj let sem prepovedana, ker nima saharin nikake redilne moči, dasi je 300 krat slajši od sladkorja. Prej je kupovala marsikatera gospodinja saharin, ki je prišel tedaj silno poceni, saj je stalo kolešče, veliko kakor vinar, 2 vinarja, s takim kolescem pa se je osladila lahko kava za celo družino. Dosti tega osladila ni bilo ne za okus in ne za želodec. Saharin so rabili tudi za kuhanje sadja. Lani je klicalo mnogo njih po saharinu, ker je odmerjena količina sladkorja marsikomu prepričala, posebno za kuhanje sadja bi prišel saharin prav. Je pa ta nevarnost, da postane s saharinom kuhano sadje ne-

ugledno in neužitno, če ne uporabiš poleg saharina pri kuhanju še drugih snovi, ki so tudi škodljive za zdravje. Vprašanje, kako in v koliko naj nadomešča saharin navadni sladkor, je torej zelo važno. Navadni sladkor je sam na sebi redilen in ko ga pridevamo k drugim jedilom, povišamo s tem njih redilnost in njih okus. Saharin nam bo torej mogel nadomeščati sladkor samo tam, kjer naj poboljša slab okus jedi, kjer pa naj poviša sladkor redilnost, tam ostane sladkor nenadomestljiv za saharin, ako se hočemo

Saharin, ki je 475 krat slajši od sladkorja, je stal prej 20 in stane zdaj 70 K, oni, ki je 550 krat slajši od sladkorja, je stal poprej 31 in stane zdaj 80 K kilo. Gotovo se bo še podražil.

Ker nima saharin nobene redilne moči, so določile postave njegovo uporabo, tako pri nas kakor na Nemškem. In sicer tako, da je pri nas prosto trgovanje s saharinom prepovedano in sta izdelovanje in prodaja pod državno kontrolo; na Nemškem pa je določeno s postavo leta 1902., da sta izde-

Južna Rusija: Vladikavkaz, v ozadju kavkaške gore. Vladikavkaz je glavno mesto terekškega okrožja in ima okrog 50.000 prebivalcev; visoko pogorje tvori od Kaspiškega do Črnega morja mejo med Evropo in Azijo (najvišji vrh, Elbros, meri 5660 metrov višine).

varovati škode na telesni moči; nižja cena nam bi ne bila tukaj v nikako korist. Za kavo, čaj, mleko in druge jedi, katere uživamo redno, ne smemo jemati saharina.

Saharin se dobiva iz premoga, kadar delajo premožgov katran. Našel ga je kemik Fahlberg leta 1879., v tovarnah ga izdelujejo

lovanje in prodaja pod državno kontrolo, določeno je, v koliki meri se sme uporabljati kot nadomestilo sladkorja in da morajo imeti s saharinom uporabljeni likerji in druge užitnine viden napis; narejeno s saharinom. Taka stroga določila za dobivanje saharina so bila povod, da je nastalo tihotapstvo, ki je bilo

Bulgarija: Plovdiv (Filipopol) je glavno mesto Vzhodne Rumelije ob reki Mării in šteje približno do 40.000 prebivalcev.

od leta 1886. Rafiniran saharin je 500 krat slajši od sladkorja. V trgovino pride saharin v obliki trdih koleščkov. Po svoji sladkosti se dele saharinova koleščka ali tablete v tri vrste. 300 krat slajši saharin je stal pred vojno 15 K kilo, zdaj stane že 52—56 K.

večkrat strogo kaznovano, pa se ni dalo lahko omejiti. Zato so poostri postavo glede saharina leta 1903. in leta 1907. je odločilo ministrstvo za notranje stvari, na podlagi obširnega poročila sveta o živilih, da se uporablja umetno narejena sladka snov saharina

večinoma za potvarjanje živil, zato naj se uporablja odslej saharin samo za zdravilne namene.

Torej se ne sme rabiti pri nas v Avstriji saharin za nič drugega kakor v lekarni za oslajenje zdravil, za nadomestilo sladkorja pri želodčni bolezni, udnici, debelici in drugih boleznih, kjer je bolj na mestu kakor sladkor, ker gre neizpremenjen iz života. Na Nemškem pa je dovoljena uporaba saharina za sladke likerje, sadne konserve, slaščice in pri varjenju piva, pri vseh obrtnih obratih, ki se pečajo z izdelavo užitnin, kjer ne deluje sladkor kot živilna moč. Ako bo tudi pri nas prosta trgovina s saharinom, vsaj za časa vojne, in bi se uporabljal v obratih, kjer izdelujejo likerje in slaščice, bi se osvobodile velike množine sladkorja, katerega porabijo ti obrati, in te množine bi prišle splošni prehrani v korist. Sladkor naj se uporabi samo tam, kjer je potreben kot redilna snov, za druge stvari, ki potrebujejo le sladkega okusa, pa naj bo saharin. Saharina obrt zadovolji lahko pomnoženim naročilom, prevažanje dela tudi precej manj težav kakor sladkor, ker gre kilo saharina za 300 do 500 kil sladkorja.

Gospodarski oziri dajo torej dovolj povoda, da bi se osvobodila trgovina s saharinom, nastane pa drugo vprašanje: Ali ne bo škodil saharin zdravju? — Na to vprašanje je odgovoril predstojnik graškega medicinsko-kemičnega zavoda, da ne škoduje človeškemu želodcu tisto malo saharina, kar ga je potreba, da da jedi in pijači potreben slahek okus. Država je pač prepovedala uvoz in uporabo glede na dobrobit ljudstva, da ne bi posameznik zadoščal naravnih potrebi po sladkem z nadomestkom ali snovjo, ki nima nič redilnega v sebi, ampak s sladkorjem, medom in drugimi redilnimi snovmi. Ker je pa nastalo vsled vojne

pomanjkanje sladkorja in je nemogoče zadočiti z njim vsem potrebam, torej odpade glavni vzrok prepovedi. Saharin pa tudi ne more nadomeščati povsod sladkorja, ker nima njegove ohranjalne moči, zato ni primeren za kuhanje sadja, ker se pokvari rado sadje,

Francoski vrhovni vojskovodja general Nivelle.

ki je kuhano s saharinom, če se mu ne pridajo še drugih snovi, ki pa tudi niso priporočljive.

Potreba bo torej priklicala saharin in potem bo zopet govorila izkušnja. Marsikaj, kar je bilo drugače škodljivo, je zdaj koristno, vojna prenese in prebavi vse!

Pri utrujenosti so mišice jako občutljive tudi za prehlad in nastanejo vsled tega marsikateri bolečine in težkoče. Te je lahko odstraniti z masiranjem s Fellerjevim bol lajšajočim, oživlajočim rastlinskim fluidom zn. »Elza-fluid«. Kdor mora težko delati, naj bi tedaj imel Fellerjev »Elza-fluid« vedno pri roki, da ga pri nastopu kakih bolečin lahko takoj rabi. Še boljše je, tudi v času zdravja masirati celo telo z »Elza-fluidom«, to jači živce in odstranja počutek utrujenosti. »Elza-fluid« tudi dobro služi za odstranitev raznih bolečin, nastalih vsled ranitve itd. — Predvojne cene: 12 steklenic pošlje za 6 kron poštne prosto na vse kraje lekarne E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 331 (Hrvatska). Tudi Fellerjeve lagodne odvajajoče rabarbarske kroglice zn. »Elza-kroglice«, 6 škatlic poštne prosto 4 K 40 vin., se lahko naroče istočasno. Te pristne »Elza-kroglice« so že skozi mnogo let priznane, lagodne, odlično odvajajo, ki jači želodec, vzbujajo slast in ga tako odrasli, kakor tudi otroci radi zauživajo. — Kogar mučijo kurja očesa, naj bo opozorjen na tem mestu na Fellerjev turistovski obliž zn. »Elza«, cena 1 K in 2 K. (ff-)

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrirana zadruga z omejeno zavezo

Dunajska cesta (uradni prost. I. nadstr.)

priporoča svojo

ZALOGO vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga —

ZALOGO najboljših mlekarskih izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka —

ZALOGO zajamčeno pristno vino iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvatske, Istre in Dalmacije, najboljša domača slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Sp. šiški št. 152) —

ZALOGO vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojniki vedno na razpolago —

ZALOGO raznih močnih krmil, gnojil, semen itd.

Zmes.

V smrtnem strahu.

»V jarkih smo se skrivali. Moj sluga Žorž mi je prinesel kosilo: grah s špehom, kar imam najrajši. Ko je sluga jedi grel, začel je nas sovražnik natapavati z granatami; posebno v našo bližino je nameril. Granata, ki se je razpočila blizu nas, nam je vsled zračnega pritiska ugasnila svečo. Bili smo v popolni temi in strelji so padali vedno bliže nas. Molčali smo, a vsi smo vedeli, da bo sedaj z nami kmalu konec... Vendar pa je na srečo sovražnik prenehal s streljanjem. Ko smo se zopet opomogli od strahu, zavpijem: »Žorž, daj sem moje kosilo!« — »Gospod poročnik,« začne Žorž jecljati, »mislim sem, sedaj je konec z menoj pa tudi z vami in mislim sem si: Najboljše je, da kosilo sam poješ, boš vsaj nekaj dobrega še užil na svetu.«

Teža vladarske krone.

A: Ti, ali kaj veš, koliko tako približno tehta taka vladarska krona?

B: Tega natanko ne vem, pač pa se mi zdi, da je sedaj krona grškega kralja najtežja.

Že bolje slišim.

Nad neko mesto so prileteli letalci in vrgli nekaj granat, ki so se razpočile. Neka stara gospa, gluha kakor noč, reče vsa vesela dekli, ki je prestrašena skočila k njej v sobo: »Kaj ne, da si ti trkala na vrata? Glej, dvajset let že nisem slišala trkanja na vratih, danes pa sem čula prav razločno. Že bolje slišim!«

Zabranite škodo

ki jo v vsakem gospodarstvu povzroča mrčes. Rastline na vrtu, živila v kleti, obleka v omarah, živila v hlevu, jedila v kuhinjski sbrambi so izpostavljeni napadom škodljivca mrčesa, kakor listnih uši, pršice, moljev, ščurkov, uši, bolh in stenice. Bolhe, uši, stenice in muhe prenašajo bolezenske kalle, ki ogrožajo človeka in živalino. Potrebno je torej, da se v vsaki hiši uporablja Fellerjev priznani mrčesni prašek »Elza«. Po poročilih tisočev, ki so ga že uporabljali, učinkuje nenavadno hitro in varno proti vsakovrstnemu mrčesu. Kamor se ga potresa, uniči ves mrčes z zalogo vred. Fellerjevega mrčesnega praška »Elza« ni mogoče nadomestiti z nobenim drugim. Predvojne cene: 5 velikih pušic stane na vse kraje 5 kron, 1 pušica — če se naroči hkrati z drugimi izdelki — 1 krono. Natančno navodilo je priloženo. Ti izborni izdelki se naročajo edino pristni pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elza-trg št. 331 (Hrvatska).

S seboj vzeti

je mogoče Fellerjev bol lajšajoči, osvežujoči mentolov drtnik zoper migreno z znanko »Elza«, ki stane samo 1 krono in se hrani v leseni pušici. Poljski delavci, hribolazci itd. ga uporabljajo za ohlajitev pri prehudih vročinah, za preprečitev solnčnega pika, dame ga uporabljajo zoper migreno, glavobol, vsled prijetnega duha učinkuje oživlajoče in brani pred žuželkami. Pri pikih žuželk odstranja trganje v koži, zabranja ordečenje in satečenje kože. Rabi se ga lahko dolgo časa in stane samo 1 krono. Ti mnogo tisočkrat preiskušeni izdelki se naročajo pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elza-trg št. 331 (Hrvatska). — Da se prihranijo poštinski stroški, se lahko naroče obenem še drugi tu priporočeni ali splošno znani izdelki, n. pr. močno francosko žganje, cimeto, Hofmannove kapljice (tucaj stane samo 3 krono), dalje švedske kapljice, balsamova tinktura itd., enako tudi vse pomade za lica, za lase, vsake vrste čaj, prani čaj, razkrajajoči čaj, pristni kitajski čaj, vsakovrstni sirupi, sirup, prašek zoper kašelj, jedilni prašek in vse druge kapljice, tinkture itd., kakor jih pozna lekarniška veda. Zavojnina se ne računa.

Hranite se bolje

in pozdravite ter poživite svoje otroke in svoje slabotne svojo s tečno hrano. Za zdravega, krepkega človeka je tudi suh kruh redilna hrana, iz katere more črpati moč in veselje do življenja. Majhni otroci, slabokrvni, bledice osebe, doječe matere, slabotne, bolne in bolehalne starejše osebe in take ki so prestale kako bolezen ali naporo, otroci z bezgavkami ali kadar dobivajo zoba, otročnice in druge slabotne osebe pa ne morejo uživati navadnih jedil, ker so večinoma preslabi za prebavljanje navadnih jedil. Take osebe potrebujejo torej posebno lahko — lahko in lahko prebavljivo in obenem jako redilno hrano, in ta je Fellerjevo pravo Dorševo ribje olje. To nima slabega okusa in ne duha, zato je jako prijetno za uživanje. Tudi otroci ga pijejo radi. Dorševo ribje olje priporočajo mnogi profesorji in zdravniki, ker tvori kri in mišice, pospešuje pri otrocih rast kosti in rast sploš, blagodejno in krepčajoče vpliva na sopolne organe, na vrat, prsi in pljuča. Predvojne cene: 3 steklenice veljate franko le 5 kron; edino pravi od lekarne E. V. Feller, Stubica, Elza-trg št. 331 (Hrvatska).

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.

100 litrov zdrave domače pijače

osvežujoče, dobre in žejo gaseče, si lahko vsak sam priredi z malimi stroški. V zalogi so snovi za: ananas, jabolčnik, grenadinec, malinovec, poprova meta, muškatelec, pomarančnik, dišeča perla, višnjevec. Skaziti se ne more. Ta domača pijača se lahko pije poleti hladna, pozimi tudi vroča, namesto ruma in žganja. — Snovi z natančnim navodilom stanejo K 12.— franko po povzetju. Naslov za naročila: JAN GROLICH, droger, »Engel«, BRNO št. 365 (Moravsko).

Framydol

je sredstvo za pomlajenje las, ki rdeče, svetle in sive lase in brado trajno temno pobarva. 1 steklenica s poštino vred K 2.70.

Rydyol

je rožnata voda, ki živo pobarva blede lica. Učinek je čudovit. 1 steklenica s poštino vred K 2.45 (za povzetje 55 vin.) JAN GROLICH, drogerija »Engel«, BRNO št. 365 (Moravsko).

500 K v zlatu

če krema Grollich ne odstrani z zraven spajajočim milom vse solne pege, maroge, solne opekline, ogrce, obrazno rdečico itd. in ne ohrani kožo miš. svežo in nežno. Cena K 5.75 s pošt. vred. 3 porcije K 16.—, 6 porcij K 30.70. Vse brez nadaljnjih stroškov. Jan GROLICH, drog. »Engel«, Brno 365 (Morav.)

Dijamanti za rezanje stekla za steklarje in domačo rabo.

St. 1, za rezanje okenskih stekel. K 3.50
St. 2, za rezanje navadnega stekla. K 5.30
St. 3, za vse vrste brušen stekla. K 8.10
St. 4, za močno brušeno steklo, neobdelano, in za zrcala. K 11.70

(Povzetje 55 vin.) — Za resno in solidno blago se jamči.

JAN GROLICH, drogerija »Engel«, Brno št. 365 (Moravsko).